

Digitaliseringen – en möjlighet till stärkt konkurrenskraft

För lite drygt 20 år sedan myntades de numer bevingade orden "Internet är en fluga" i samband med en intervju med dåvarande kommunikationsministern Inez Uusman. Idag kan vi konstatera att digitaliseringen, internet och den automatisering som detta på olika sätt skapar förutsättningar för tillsammans förändrar förutsättningarna för företagandet och arbetsmarknaden. Digitaliseringen gör det möjligt att organisera, producera och leverera varor och tjänster på nya sätt och den snabba tekniska utvecklingen gör att spelplanen hela tiden förändras. Digitaliseringen öppnar en marknad med 7 miljarder konsumenter för svenska företag. Men utmaningarna är samtidigt stora för att säkerställa konkurrenskraft och tillväxt.

På ett övergripande plan pekar flertalet studier på att Sverige överlag ligger bra till vad gäller grundförutsättningarna för att uppnå en fortsatt konkurrenskraft i den digitaliserade globala ekonomin. Flera studier pekar dock på andra länder kommit ikapp det försprång Sverige tidigare hade inom många områden. Vi är därmed någon av en "stagnerande ledare".

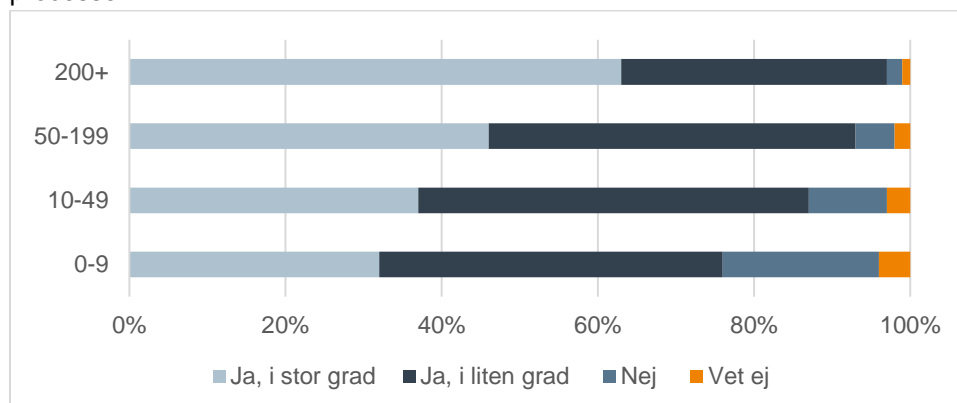
Hur ser då svenska företag på digitaliseringen och hur den påverkar konkurrenssituationen och företagets struktur i olika avseenden?

Svenskt Näringsliv har i samband med Konjunkturbarometern för första kvartalet 2018 låtit ställa en rad specialfrågor för att belysa detta¹. För det första, och inte oväntat, kan noteras en stor majoritet av företag konstaterar att digitaliseringen redan påverkat omkring 85 procent av alla företag. Alla störst påverkan finns inom industrin (90 procent), medan byggsektorn ligger lägst (men på höga 73 procent).

Uppdelat på storleksklasser syns ett tydligare mönster. Ju större företag desto mer har digitaliseringen påverkat företaget (diagram y.9). Bland företagen med mer än 200 anställda har i stort sett alla påverkats medan andelen bland företag med 0-9 anställda är omkring 75 procent. Bakom den lägre siffran kan t ex ligga att en större andel av de minsta företagen är hantverksföretag där arbetsprocessen påverkats i mindre grad. Siffran är dock sannolikt underskattad eftersom många nog inte i svaret tagit med att man har sin kalender i mobiltelefonen etc. Delar av digitaliserings effekter har redan blivit en så naturlig del av vår vardag att vi inte tänker på dem.

Diagram y.9 Påverkas ditt företag av digitaliseringen? Storleksuppdelat

Med digitalisering avses automatisering och effektivisering av produktion- och administrativa processer.

Källa: Svenskt Näringslivs Konjunkturbarometer Q1 2018

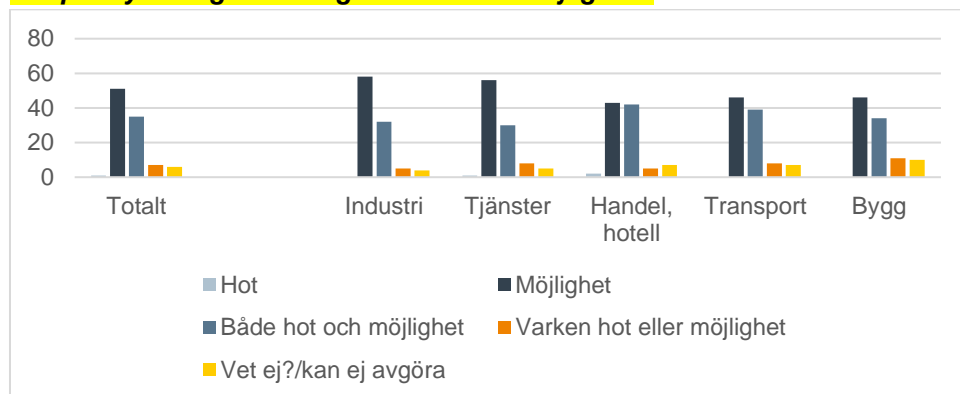
¹ Enkäten har besvarat av drygt 2500 företag i olika sektorer och storleksklasser.

Positiva företag

I den övergripande statistiken ovan konstaterades att Sverige överlag låg bra till, om än inte avsevärt bättre än flera andra länder. Denna positiva bild bekräftas starkt på företagsnivå. Det är således betydligt fler företag som ser digitaliseringen som en möjlighet än som ett hot, och även fler företag som anger svaret "möjlighet" än "både hot och möjlighet".

Utmaningarna är högre inom sektorerna handel (inklusive hotell och restaurang), transport och bygg. I de två första fallen är det naturligt med tanke framför allt på den mycket snabba ökningen av e-handeln samt dess följeffekter på transporterna, i det senare fallet sannolikt beroende på att företagen i sektorn hittills påverkats i mindre grad varför osäkerheten är större (diagram y.10).

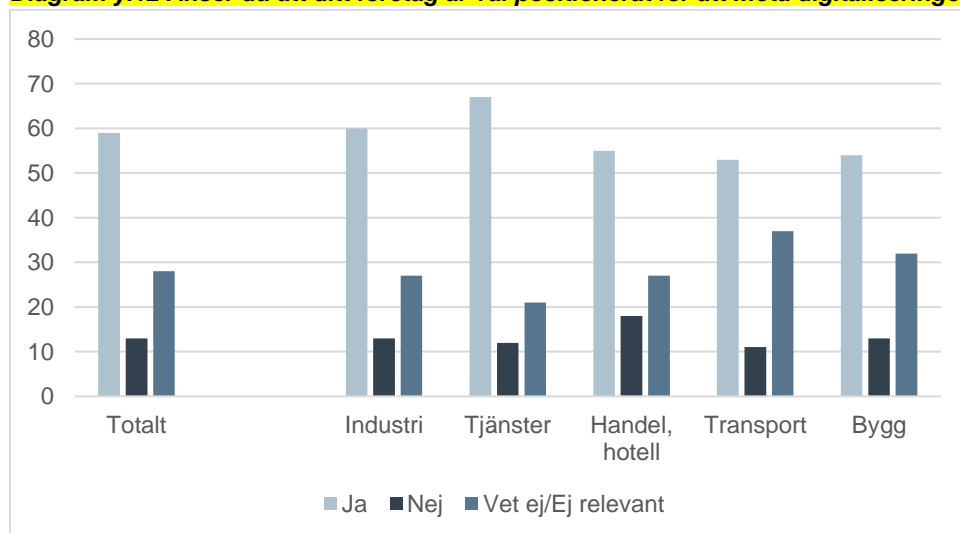
Diagram y.10 Digitaliseringen - hot eller möjlighet?

Källa: Svenskt Näringslivs Konjunkturbarometer Q1 2018

Den positiva uppfattningen om att företagen sannolikt kan dra nytta av digitaliseringen bekräftas av svaren på frågan om man tycker att företaget är bra positionerat för att möta den tekniska utvecklingen och förändrade konkurrenssituationen. Totalt anger närmare 60 procent av företagen att de är väl positionerade, medan endast 13 procent svarar "nej". Knappt 3 av tio företag anger "vet ej/ej relevant".

Diagram y.12 Anser du att ditt företag är väl positionerat för att möta digitaliseringen de kommande åren?

Källa: Svenskt Näringslivs Konjunkturbarometer Q1 2018

Fler jobb

En stor majoritet av företagen anger således, som framgått ovan, att digitaliseringen redan påverkat företagen. Denna påverkan väntas bli än starkare framöver. För att komplettera bilden ombads

företagen därför att konkretisera svaren vad gäller påverkan på sex olika delområden under de tre senaste åren, samt förväntningar för kommande tre år. Dessa områden var:

- Inköpsmöjligheter från utlandet
- Antal tjänstemän på mellannivå
- Totalt antal sysselsatta
- Antal personal i direkt produktion
- Antal lager/transportpersonal
- Antal personal med IT-kunskaper

Totalt sett visar svaren att effekterna har varit och förväntas förbli störst dels vad avser möjligheterna att göra inköp i utlandet, dels att behovet av IT-kompetenser ökar. För det andra att effekterna totalt sett på olika personalkategorier (bortsett från personal med IT-kompetens) generellt varit relativt låg men positiv. Farhågorna om att digitaliseringen skulle leda till färre jobb i näringslivet är alltså hittills felaktig. Däremot har sannolikt innehållet i jobben förändrats och därmed även kompetenskraven.

Med tanke på att svaren på hur digitaliseringen hittills påverkat gäller för de senaste tre åren när konjunkturen överlag varit stark och arbetskraftsbristen ökande, måste givetvis en viss försiktighet läggas i tolkningen av hur mycket som, beror på just digitaliseringen jämfört med andra faktorer. Svaret på förväntningarna borde dock inte ha samma osäkerhet och även här anger företagen att nettoeffekten av digitaliseringen totalt sett är positiv, dvs digitaliseringen väntas påverka sysselsättningen positivt. Fler jobb, men med andra kompetenskrav är den slutsats man kan dra av svaren.

Sammanfattningsvis pekar således svaren på att företagen ser digitaliseringen mer som en möjlighet än ett hot. En bra positionering i kombination med att en global marknad nu öppnas skapar nya tillväxtmöjligheter. Samtidigt finns dock utmaningar, inte minst den redan i utgångsläget stora bristen på arbetskraft och den svaga matchningen på arbetsmarknaden.

Utvecklingen innebär att det blir viktigare att resurser kan flyttas från stagnerande till nya växande verksamheter. Den innebär också att kompetensbehovet i näringslivet och i de enskilda företagen kommer att förändras snabbt. Flexibilitet och kompetens på arbetsmarknaden är därmed en huvudfråga. Förändrade kompetenskrav i företagen kommer också att ställa nya krav på utbildningssystemet, kanske framför allt vad gäller den kontinuerliga kompetensutvecklingen.

Morgondagens samhälle kommer att kräva att människor är villiga att snabbt utveckla sin kompetens och ställa om till nya arbetsuppgifter, kanske både en och två gånger under sitt arbetsliv. Företagen kommer också snabbt behöva ställa om till ny teknik för att kunna mäta sig i den internationella konkurrensen. Nya företag måste kunna starta och växa, och regelverken anpassas till de nya arbetsformer som utvecklas i plattformsekonomin.

En andra slutsats är att konkurrensen kommer att hårdna ytterligare, vilket bl a förväntningarna om en högre andel inköp i utlandet pekar på. Allt fler företag i alla sektorer kommer att bli känna av denna ökade konkurrens. Ökad e-handel, både i konsumentledet och B2B kommer även att bidra till ett fortsatt svagt inflationstryck i ekonomin.